

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

RESIDENTS' SATISFACTION WITH BUDDHIST SUNDAY STUDY CENTRE'S
ADMINISTRATION KASET WISAI DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พระอธิการอัมพร จนทสีโล (ช่างศรี)¹

PHRAATIGARN AMPORN JANTASRIRO (CHANGSRI)

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 373 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบโดยใช้ t-test (Independent Samples) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยการทดสอบ F-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านสภาพแวดล้อมและการเรียนการสอน และด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน (ชุมชน) 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจ โดยรวมไม่แตกต่างกันและ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย สามลำดับแรกคือ ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในศูนย์ ให้สถานที่เรียนเป็นระบบและมีระเบียบ ควรจัดห้องเรียนให้เหมาะสม มุ่งให้เกิดประสิทธิผลต่อการเรียนการสอน และมีแหล่งเรียนรู้หลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน และผู้อำนวยการศูนย์ฯ ควรมีกระบวนการหรือศิลปะของการใช้อิทธิพลของผู้บริหารต่อบุคคล เพื่อให้เกิดความเต็มใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ ในการดำเนินงานศูนย์ให้มีประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกศูนย์ และบริหารจัดการภายในศูนย์

คำสำคัญ : 1.ความพึงพอใจของประชาชน 2.การบริหาร 3.ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

ABSTRACT

This research serves the purposes: 1) to explore residents' satisfaction with administering Buddhist Sunday Study Centre in KasetWisai district of Roi Et province, 2) to compare their satisfaction with running the center to variables of their genders, ages and occupations, and 3) to regulate suggestions for coming up with its administration. The sample counts in 373 guardians of students taking their course at the Centre. The research tool is five rating scale questionnaires, possessing the reliability at .87. The statistics used for data analyses encompass: percentage, mean, standard deviation, t-test (Independent Samples) and F-test (One-way ANOVA).

Outcomes of research findings : 1) Residents' satisfaction with administering the centre has rated high in the overall aspect. Given a single aspect, each of all aspects in descending orders of mean take in: centre administrators, environmental settings and instruction, and communities' participatory processes. 2) The comparative results of their satisfaction with running the centre have revealed that their genders, ages and occupations show no significant differences in their satisfaction. 3) Their suggestions for coming up with its administration in descending orders of first three frequencies: First, environmental settings beneficial to learning should be arranged orderly and systematically in the center. Next, classrooms should be appropriately organized, aiming at having efficiency for instructions. Additionally, it should be of highly diversified learning sources, suitable for each of levels. Last, the Centre director's administrative processes and his influences should artistically be exerted on center personnel to make them willing and enthusiastic about doing their responsible jobs in effectively running the Centre, creating cooperation with both inside and outside the center and the Centre managements.

Keywords : 1.Residents' Satisfaction 2.Administration 3.Buddhist Sunday Study Centre

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความสำคัญของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คือ เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมา เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้ว น้อมนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันของการพัฒนาเพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน และยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย พุทธศักราช 2524 โดยให้คนได้รับการพัฒนาจิตใจอย่างครบถ้วน ซึ่งในการพัฒนาจิตใจนั้นจำเป็นต้องใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เข้ามาปลูกฝังให้ประชาชน โดยเริ่มจากวัยเด็กมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรมและแนวทางปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหลักการที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ควบคู่กับมีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นับเป็นการศึกษา ตามอัธยาศัย ซึ่งดำเนินการโดยพระภิกษุสงฆ์ ในความสนับสนุนและให้การอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา (กรมการศาสนา, 2554, หน้า 2)

กรมการศาสนามุ่งหวังให้วัดปฏิบัติภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ อันเป็นหนึ่งในภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ให้เด่นชัดด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาวิชาทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชน โดยการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพราะได้ตระหนักว่า วัดคือสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในการดำเนินงานด้านพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สู่ประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จึงส่งเสริมให้วัดทั่วประเทศเปิดดำเนินการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น เพื่อสร้างแหล่งให้การศึกษ อบรม ปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของไทยแก่เด็กและเยาวชนอีกด้วย ผลจากการที่กรมการศาสนาประกาศให้มีระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2534 (ปัจจุบัน พ.ศ. 2547) ซึ่งกำหนดแนวทางที่ชัดเจนด้านการจัดตั้งและการดำเนินงาน การจัดชั้นเรียนและหลักสูตรการสอน การประเมินผลการศึกษา พร้อมทั้งแนวทางการส่งเสริมอุดหนุนด้านงบประมาณ และประกาศตั้งสำนักงานบริหาร การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย เปิดดำเนินการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างแพร่หลาย จึงทำให้ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพิ่มจำนวนมากขึ้น (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2554, หน้า 4-7)

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนทั้งสิ้น 37 ศูนย์ (ที่ว่าการอำเภอเกษตรวิสัย, 2557, เอกสารอัดสำเนา) มีการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระยะที่ผ่านมา พบว่า มีวิกฤตการณ์สำคัญประการหนึ่ง คือปัญหาคุณภาพของศูนย์ฯ ที่ไม่เท่าเทียมกัน และคนส่วนใหญ่อาจจะไม่มีสิทธิ์ที่จะเลือก ต้องยอมให้ลูกหลานเรียนในศูนย์ฯ โดยที่ไม่แน่ใจในคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านวิชาการ ด้านการบริหาร และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ว่ามีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร นอกจากนี้การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังพบว่า มีการขาดการดูแลเอาใจใส่ ในด้านการดูแล ประสานงานไม่ทั่วถึง ขาดความร่วมมือระหว่างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับชุมชน การขาดการวางแผนกับผู้ร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สามารถประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงเห็นความสำคัญในการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารศูนย์ฯ ที่มีความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนามีน้อย และยังไม่เป็นไปตามคุณภาพมาตรฐานของการศึกษา ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้บริหารศูนย์ ผู้ปฏิบัติและชุมชนส่วนใหญ่ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากชี้ให้เห็นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง โดยเฉพาะการใช้องค์ประกอบและกระบวนการที่จะนำมาการบริหารอันจะส่งผลถึงความสำเร็จคือมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ นอกจากนี้การศึกษาลงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่พบความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาเพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และผลจากการวิจัยครั้งนี้จะช่วยทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อจะได้นำไปปรับใช้ให้สอดคล้องตามบริบทและความพร้อมของศูนย์ เพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีแบบแผนของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจที่ของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ และอาชีพ

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 กรมการศาสนา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการหารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีประสิทธิภาพ

4.2 คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีประสิทธิภาพ และนำไปประยุกต์ใช้บริบทและความพร้อมของทรัพยากรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศูนย์และมาตรฐานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

4.3 ผู้อำนวยการศูนย์ ครูผู้สอน และผู้ปกครอง ผู้เรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สามารถปรับบทบาทหน้าที่ให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามบริบทและความพร้อมของทรัพยากร

4.4 ผลการวิจัยจะนำมาเป็นสารสนเทศให้ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำไปปรับปรุงพัฒนาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 12,566 คน

5.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 373 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (เครจซี่และมอร์แกนในครั้งนี้นับจำนวนประชากรไม่ตรงกับในตาราง ผู้วิจัยจึงใช้การเทียบบัญญัติไตรยางศ์ คำนวณกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaires) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

5.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านสภาพแวดล้อมและการเรียนการสอน และด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน (ชุมชน)

เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ด้านผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์ฯ มีความสามารถในการดำเนินงานศูนย์ให้มีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์ฯ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน เสริมสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรทุกคน

2) ด้านสภาพแวดล้อมและการเรียนการสอน พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีห้องปฏิบัติสมาธิภาวนาที่เหมาะสมเพียงพอสำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีห้องเรียนที่มีเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

3) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน (ชุมชน) พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชนยินดีส่งเสริมและสนับสนุนงานของศูนย์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชนยินดีเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของศูนย์ที่จัดขึ้น

6.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

7.1 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การมีแหล่งพัฒนาศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน ในรูปแบบศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นี้ นับเป็นโครงการสำคัญที่ดีอย่างหนึ่งในสังคมปัจจุบัน เพราะสามารถชักนำเด็ก เยาวชน และประชาชนเข้าสู่ร่มเงาพระพุทธศาสนาเพื่อเข้ามาศึกษาอบรมบ่มนิสัย และสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาแต่แรกเริ่ม เป็นวิธีการในรูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับกษัตริย์ศึกษาให้ดำรงมั่นคงอยู่ได้ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน วัดต่างๆ ในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดได้ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพราะว่า วัดเป็นทุนทางสังคมและเป็นฐานที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนที่สามารถหล่อหลอมบุคคลให้เกิดการพัฒนาให้เป็นคนดีมีคุณธรรม โดยเฉพาะศูนย์ฯ ได้มีกระบวนการ วิธีการ และการขับเคลื่อนศีลธรรม โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านกระบวนการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในชุมชน วัดต่างๆ ในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จึงได้เปิดศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการในลักษณะการบูรณาการงานในพื้นที่ ชุมชน การมีส่วนร่วม แหล่งจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรม/งาน/โครงการที่ดำเนินการอยู่แล้วให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน โดยความเชื่อมโยงการบริหารจัดการระหว่างบ้าน ชุมชน วัด และโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินตนิท หนูชู (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมีการปฏิบัติจริงในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการศูนย์ฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี) (2550, หน้า 25) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมะสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์การ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน (ชุมชน) ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นโครงการสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์เข้ามาบิณฑบาตในการแก้ไขปัญหาสังคม และเพื่อเพิ่มความผูกพันระหว่างวัด บ้าน และชุมชน ให้มีความแนบแน่นมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนจะได้ฝึกอบรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้ศึกษาเพิ่มพูนทักษะความรู้ทางด้านวิชาการ และร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินตนิท หนูชู (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ

รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับมาก

7.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้ปรับปรุงระบบการบริหารงานของศูนย์ฯ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร ให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรูม (Vroom, 1964, p. 99) ได้กล่าวว่า ทักษะคิดและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้หมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทักษะคิดด้านบวกจะแสดงให้เห็นถึงสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้นและทักษะคิดด้านลบจะแสดงให้เห็นถึงสภาพความไม่พึงพอใจ

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีบทบาทต่อการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา อนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมไทย ตลอดจนศาสนพิธีของชาวพุทธ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม และปลูกฝังศีลธรรมของชุมชน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้เข้าถึงหลักธรรมและวิถีปฏิบัติตามหลักธรรมที่ถูกต้อง จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เมย์นาร์ดดับบริลเชลลี่ (Maynard W.Shelly, 1975, p. 9) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ซึ่งสรุปได้ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกในทางบวกเป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความสุขที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับความสุข สามารถทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกอื่นๆ ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้ เรียกว่า ระบบความพึงพอใจ

3) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในอำเภอเกษตรวิสัย ได้เล็งเห็นความจำเป็นในการพัฒนาเยาวชนนักเรียนในชุมชนท้องถิ่น ให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง เป็นคนดีศรีสังคม มีความรักความผูกพันห่วงหาพันในครอบครัวเพื่อนบ้านท้องถิ่นสถานศึกษาและวัดวาาศาสนาของตน รวมถึงเยาวชนจะได้มีโอกาสใกล้ชิดชีวิต ศึกษาพุทธธรรม พบปะเสวนา ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนใน

ชุมชนตำบลเดียวกัน สร้างความสามัคคีรักผูกพันในหมู่คณะ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ห่างไกลจาก ยาเสพติด จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2554, หน้า 1-4) ได้กล่าวว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมา เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัย แห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วนำมาไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

จากการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ควรนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา เพื่อการบริหารจัดการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีคุณภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
- 2) ควรเพิ่มกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครองและการสร้างเครือข่ายร่วมกับศูนย์พุทธศาสนา วันอาทิตย์ทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด และระดับภูมิภาค เพื่อให้เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายให้โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์เป็นโครงการสำคัญ เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรม และเป็นแหล่งจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้มิติทางศาสนา บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่าง วัด บ้าน (ชุมชน) โรงเรียน ให้กลับสู่สังคมไทย
- 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรปรับปรุงพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบและ ภาวลักษณะใหม่ ที่ดำเนินการภายใต้กรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 นโยบาย รัฐบาล นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม และให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ให้มีการพัฒนา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในทุกภาคส่วนของสังคมไทย
- 5) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้รับการอบรม ปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 1) จากงานวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธ ศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการ มีส่วนร่วมของบ้าน (ชุมชน) ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชน

ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน (ชุมชน) ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2) ควรทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตพื้นที่อื่น

9. เอกสารอ้างอิง

การศาสนา, กรม. (2554). **แนวทางการดำเนินงาน โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ 2554**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

ที่ว่าการศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย. (2557). **ข้อมูลทั่วไปของอำเภอเกษตรวิสัย**. ร้อยเอ็ด : ที่ว่าการอำเภอเกษตรวิสัย.

สุจินตนิท หนูชู. (2556). **รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผล**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Vroom, W.H. (1964). **Working and Motivation**. New York : John Wiley and Sons, Inc.

10. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และคณาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจน เจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์,ดร. และขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี ที่เมตตาและกรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไข อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ พระครูบุญวราภรณ์ เจ้าคณะอำเภอเกษตรวิสัย และผู้ประสานงานโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พระครูสังฆรักษ์ ไชยรัตน์ ชยตรโน (ขันโท),ดร. อาจารย์พิเศษ หลักสูตรการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และที่ปรึกษาฝ่ายบริหาร โรงเรียนการกุศลวัดบ้านก่อ และขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.จ่านง กมลศิลป์ อาจารย์ประจำหลักสูตร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณพระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยตรโน(ขันโท),ดร. และขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนุก ติลปะนิลมาลัย และ ดร.สมศรี แก้วกิติ คณะกรรมการในการสอบ ที่กรุณาตรวจรูปแบบ ให้คำแนะนำแก้ไขรูปแบบ และรูปเล่ม จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณและขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองของนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์